

Om forsidebilledet

Jakob Munk Højte

Bibliothèque Nationale, Suppl. Gr. 1354.2-V. Pergamentfragment (45x18 cm)

Denne antikke billedlige fremstilling af Sortehavet er fundet i byen Dura Europos ved Eufratfloden i det yderste østlige hjørne af Romerriget. Billedet er malet på pergament, og man har længe antaget at det har været fæstnet på et skjold, og det benævnes derfor normalt "Dura-skjoldet". Der kendes flere bemalede prydskjolde fra Dura Europos, men i dette tilfælde er der snarere tale om en billedtavle – *pinax* – med et kort over Sortehavet. Dels er motivet med sin detaljerighed ikke velegnet til at blive set på lang afstand, dels passer kortets formodede kvadratiske form ikke til de ellers rektangulære skjolde.

Til venstre på fragmentet ses havet hvori der ligger et stort sejlskib og under det en robåd med i hvert tilfælde fire personer. Nederst ses yderligere to ansigter som må tilhøre endnu en robåd. Yderst til venstre er der rester af forstavnens af et skib placeret spejlvendt i forhold til det første, og indimellem et lyst felt som muligvis også kan være skroget på et skib. Herpå anes svage rester af en signatur som måske kan tydes som Gargillus; det kunne være enten kunstneren eller indehaveren af kortet. Placeringen af skibene tyder på at der oprindeligt har været fire symmetrisk opstillede sejlskibe og deres funktion derfor er rent ornamental.

Kortet viser Sortehavskysten ud for nutidens Bulgarien, Rumænien og Ukraine. Byerne gengives som huse eller templer med tre skifter af murværk og sad-deltag og efterfølges af navnet samt en afstandsangivelse i romerske mil (= 1,5 km). De fleste lokaliteter kan uden problemer identificeres. Fra oven læses først floden Panyosos, så byerne Odessos [Varna], Bybona (sandsynligvis = Bizone), Kallatis, Tomea (Tomis) [Constanța], og dernæst floderne Istros og Danubius. Donau kaldtes Istros på græsk og Danubius på Latin, og det kunne være navnene på to af dens udløb. Istros er imidlertid også navnet på en by, og det er muligvis den der tænkes på her. Så følger byerne Tyras, Borysthenes i Sortehavets

nordvestlige hjørne og Chersonesos på Krim. De to sidste lokaliteter Trap[ezus?] og Arta[?] har voldt større problemer. Trapezus er navnet på en by i det sydøstlige hjørne af Sortehavet, men det passer dårligt med placeringen på kortet. Man har derfor forsøgt at identificere det som et bjerg på det sydlige Krim, og Arta kunne så være latinsk (*artum* = indsnævring) transskriberet til græsk og betegne strædet ved Kerč’.

Afstandsangivelserne viser at kortet lægger sig op ad den romerske tradition for vejkort hvor det primære er afstanden imellem forskellige lokaliteter på en given rute snarere end deres eksakte geografiske placering. Således viser kortet f.eks. afstanden mellem Borysthenes og Chersonesos, men grafisk fremgår det ikke at sidstnævnte ligger langt sydligere på halvøen Krim. Forlægget kan have været en tabel over punkter på en rundrejse langs Sortehavets kyst – en *periplus* – som er fordelt omkring et cirkulært hav. Selv om forklaringerne er skrevet på græsk, har forlægget været latinsk, hvilket bl.a. fremgår af at afstandene opregnes i romerske mil og ikke i græske stadier.

Dura Europos blev indlemmet i Romerriget i 165 e.Kr. efter felttoget mod partherne under kejserne Marcus Aurelius og Lucius Verus, og byen falder igen til sassaniderne i 256 e.Kr. Formen på håndskriften i signaturen peger på en datering i begyndelsen af det 3. århundrede e.Kr.

Indskrifterne

[P]an[ysos pot(amos): mi(lia) - - -]

Odes[sos: mi(lia) - - -]

Bybon[a: mi[(lia) - - -]

Kallant(is): mi(lia) [- - -]

Tomea: mi(lia) 33

I[s]tros pot(amos): mi(lia) 40

Danubis pot(amos): [mi(lia) - - -]

Tyra: mi(lia) 84

Bor[y]s[then]ēs: [mi(lia) - - -]

Cher[s]on[ēsos: mi(lia) - - -]

Trape[zus - - -]

Arta[- - -]

[Gar]gill[us?]